

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

11 Vtrùm dispensatio vel compositio cum Prælato excuset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

(inquit Urbanus II.) *Hugoni comiti, ne ipsi quamdiu excommunicatus est, seruiant, prohibero.* Qui Canones etiam tantum videantur intelligi de debito fidelitatis, quod subditus debet Principi, aut miles Duci, aut famulus domino; tamen videtur esse eadem ratio de debito pecuniario. Vnde Glossa in d. cap. Nos sanctorum, probat multis, hanc sententiam esse probabilem. Secundo probatur, cap. Quod in dubiis, & sequenti dicitur, *Nul- lus scietur nominatim excommunicato communicare tenetur, nisi quaedam persone, que per illud Gregorij Papa caput, Quoniam multos, specialiter excusan- tur.* sed illo cap. Gregorij non excusantur debi- tores; ergo non tenentur. Vnde Glossa & Adrianus colligunt non teneri, etiam si iuramento promi- sissent soluere; quia iuramentum habet tacitam conditionem, Si talis permanferit, cui communi- care liceat.

78 Aduerte tamen, Et si quidam Canonista idem videantur sentire de debitore excommunicato, videlicet eum non teneri ad soluendum, quamdiu est in excommunicatione; id tamen omni ratione & probabilitate carere; quia non debet ei excom- municatio tanto esse commodo, vt recte notat Glossa in can. Nos sanctorum: alioquin multi es- sent, qui cuperent excommunicari.

79 Dico Secundo, Verius tamen videri, etiam si creditor nominatim sit excommunicatus, non ideo differri posse restitutionem. Ita tenent Couar. supra, Silu. Excommunicatio 5. q. 12. Ioannes Me- dina q. 3. causa 9. & plerique alij. Ratio est; quia neque iure diuino, neque etiam iure humano debitor liberatur a tali debito statim soluendo post elapsum terminum. *Non iure diuino*, quia nullum tale ius reperitur, praesertim cum etiam ethnicis & publicanis debita soluenda sint, vt colligitur ad Roman. 13. nisi forte spes esset, tua dilatione ip- sum conuersum iri, & reconciliandum Ecclesiae, quod interdum vlti venit, quando debitor est magnae auctoritatis, & recusat soluere creditori, nisi redeat ad Ecclesiam. *Non etiam iure humano*, quia iura citata non loquuntur de debito pecu- niario, sed de debito fidelitatis & obsequij. leges enim poenales sunt strictè interpretandae, quamuis Medina & quidam alij, putent etiam agere de debito pecuniario, quod ex promissione & stipulatione iuramento confirmata sit contra- ctum, & de omni alio debito solis verbis constato; quod est probabile.

80 Dices, Excommunicati sunt vitandi in omni conuictu humano: atqui soluere creditori, est ha- bere cum eo humanum commercium: ergo hoc non licet.

Resp. Hoc esse vnum ex praecipuis argumen- tis contrariae opinionis: sed dicendum cum Co- uarrunia, istam communionem esse valde par- uam & breuem; & cum sit in re necessaria, (vt po- te in debito iustitiae, quod creditor potest exigere, saltem extra Iudicium) non debet talis commu- nicatio videri prohibita. sicut elemosyna potest & debet dari excommunicato, quando elemosy- nae praecipuum erga proximum obligat.

81 Aduerte tamen, Si excommunicatus repetat debitum in Iudicio, posse eum à debitore repelli, vt expressè habetur cap. Pia, de exceptionibus, in Sexto.

DVBITATIO X.

Vtrum creditorum incertitudo excuset à restitutione.

82 Respondeo, Creditorum incertitudo non om- nino excusat: tunc enim restitutio facienda est in pauperes, iuxta communem sententiam, or- dinarie in praxi seruandam. vide supra cap. 14. dub. 6. & 7.

DVBITATIO XI.

Vtrum dispensatio vel compositio cum Praelato excuset.

83 Respondeo & Dico Primum, Quando incertum est quinam sint creditores, tunc excusat com- positio cum Pontifice, siue debitum sit ex delicto, vt in vltis, furisq; minutis, siue absque delicto, vt in debitis ex contractu, & inuentis. Ratio est; quia quando ignoratur proprius horum do- minus, haec restituenda sunt in vltus pios, non iure naturae, sed iure positiuo; (vt supra cap. 14. d. 6. & 7. ostensum est) in quo iure potest Pontifex dispensare; sublata autem illa obligatione resti- tuendi, possunt haeretici.

Dico Secundo, Si creditores sint noti, non po- test Pontifex te liberare à restitutione, nisi legitima causa subit: ea tamen supposita, potest. Prior pars patet; quia non potest Pontifex, aut Princeps, absque iusta causa res vnus alteri donare; neque enim est dominus bonorum, suorum subditorum, neque dispensator; sed tantum defensor Iuris ci- uisq; & Index vindexque criminum.

84 Altera pars patet; quia Pontifex habet supre- mam potestatem in bonis temporalibus omnium Christianorum, licet indirectam, nempe quare- nus opus est ad regimen spirituale. vnde posita iusta causa, potest de rebus illorum disponere. Ita- que potest imponere multas pecuniarias, & con- fiscationem bonorum pro criminibus: & conse- quenter condonare restitutiones, huiusmodi ho- minibus faciendas. quod notandum propter ea, quae debentur haeticis, siue ex delicto, siue ex contractu: cauendum tamen scandalum. vide cap. Cum secundum leges, de haeret. in 6. Siluestrum Restitut. 7. q. 2. §. Quantum, & Innocentium III. in cap. Quae in Ecclesiarum, de constitutione.

Sed quia aliqui hac de re non nihil dubitarunt, probatur hac ratione. Summus Pontifex ob tale crimen potest priuare dominio bonorum, illudq; addicere filco, iuxta d. c. Cum secundum leges: potest subditos eximere obligatione seruendi, obediendi, soluendi tributa, aliisq; vinculis etiam iureiurando confirmatis, iuxta cap. Absolutos. Ex. de haeret. cur non etiam debitores liberare obliga- tione soluendi, & debita condonare? est enim hoc multo minus.

Dices, Potest ista per sententiam generalem, seu legem, non autem per sententiam priuatam, nisi precedat cognitio causae, & sententia declaratoria criminis: alioqui sequeretur magna perturbatio in Republ. deinde quia poena debet cognosci à reo, & sentiri; alioqui non est poena. at illa senten- tia priuata non cognoscitur. Respondeo negando quod assumitur. expedit enim vt etiam per senten- tiam

Debitum fidelitatis et obsequij.

Verius non liberare.

83 Compositio.

84 Potestas Pontificis.

tiam priuatam possit irrogari pœna, cùm iusta causa subest: vt si crimen alia ratione puniri nequeat, ob potentiam vel absentiam Rei, vel perturbationem quæ metuitur, & pœna illa non sit omnino noua, sed contineatur in alia iam ipsò facto incurta, vt in confiscatione bonorum. & quamuis ad executionem confiscationis per realem ablationem bonorum, requiratur sententia declaratoria criminis, vt patet ex d. cap. Cùm secundū leges: tamen hæc sententia non est necessaria, quando pœna non requirit aliam executionem præter eam quam lex vel sententia secum defert, quia inde non sequitur vlla perturbatio, sicut ex reali ablatione. Imò potest talis pœna irrogari per sententiam conditionalem; v.g. *Si constat Titium tali crimine obstructum, non ei fiat solutio, &c.* vnde nec alia causa cognitio requiritur. Ad illud de notitia pœnæ: Non est necesse vt semper reus

pœnam sentiat, satis est vt possit eam apprehendere & timere, quamuis in executione eam non sentiat: vt patet in pœnis quæ post mortem inferuntur.

Idem puto posse Principem sæcularem respectu suorum subditorum. Iam enim iusta lege illorum bona fisco addicta sunt: sed ob potentiam non potest fieri executio.

DUBITATIO XII.

Vtrum compensatio excuset.

Respondeo, Excusate tum eum qui compensatione vsus est, ne cogatur restituere id quod compensationis causa alteri subtraxit: tum eum contra quem vsus est, ne rursus cogatur solvere. vide suprâ cap. 12. dub. 10. & c. 11. dub. 16.

SECTIO TERTIA.

DE

CONTRACTIBVS.

SUPERIORI Sectione diximus de iniuriis in bonis animi & corporis, & generatim de Iniustitia in bonis externis, necessariaque restitutione; sequitur nunc vt agamus de quibusdam specialibus modis Iniustitiæ, qui contingunt in rebus externis per varios contractus. Primum igitur dicemus de Contractibus in genere, deinde de præcipuis in particulari.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

De Contractibus in genere.

Constat Dubitationibus XI.

DUBITATIO PRIMA.

Quid sit Contractus, quid pactum.

1
Definitio
contractus
strictè ac-
cepti.

CONTRACTVS est vtrò citroque obligatio: quod Græci *συνδιαταγή* vocant. Ita habetur L. 19. Labco. 7. de verb. signific. quæ definitio non sic est intelligenda, quasi contractus sit formaliter obligatio, (obligatio enim est effectus per contractū productus in contrahentibus) sed quòd sit causa obligationis: est enim formaliter locutio, vel scriptura, vel aliud externum signum, quo homines expriment mentem suam, & sese vicissim alter alteri obligant, & iura com mutant. Itaque contractus est

signum externum prædicum, vtrò citroque obligationem ex consensu contrahentium pariens: quod nomine Græco clariùs indicatur.

Hinc sequitur, donationem & promissionem non esse propriè contractus; quia non pariunt obligationem, nisi in altera parte.

Dices, Mutuatio non inducit obligationem nisi in mutuario; ergo non est contractus.

Respondeo, Negando antecedens; nam mutuator tenetur non repetere statim; sed debet ad ali- quod tempus permittere; vt alter mutuo fruatur: & sic etiam in ipso nascitur obligatio ex mutuo.

Aduertendum tamen est, sæpè in iure nomen contractus accipi paulò laxiùs, vt etiam comprehendat

R 2

3

Donatio.
Promissio.

Mutuatio.

4

Contractus
latè.